

**Utökad olycksutredning
2013-10-15**

Kommunalförbundet Södra Hälsingland
Räddningstjänsten

Fördjupad olycksutredning Höga flöden Söderhamn 2013-08-11

Stefan Sahlén
Kommunalförbundet södra Hälsingland

Bakgrund

Den fördjupade rapporten sker på uppdrag av MSB:s regionansvarige Per Ringqvist. Rapporteringen skall ske med hjälp av MSB:s vägledning (testversion) vid utredning av översvämningar.

1. Uppdrag och mandat

Utredningen syftar till att dels återkoppla erfarenheter efter händelsen den 11 augusti 2013 och dels att prova MSB:s testversion - ”vägledning för utredning av översvämningar”.

2. Undersökningsarbetet

Utredningen sammanställs av KFSH:s ansvarige för interna insatsuppföljningar Stefan Sahlén. Utredningsarbetet sker genom intervjuer med inblandade i insatserna samt kontroll av insatsrapporter och andra pågående utredningar till exempel Söderhamn Näras, Trafikverkets och Tekniska förvaltningen på Söderhamns Kommun

Verksamheter som påverkats av händelsen är i huvudsak egna hem, skola, trafikverket och en livsmedelsaffär.

3. Yttre omständigheter

Inga varningar eller indikationer från SMHI gjorde gällande att ett större nederbördsområde var i annalkande vid tillfället. De intervjuer som följde efter ovädret kommunicerade att regnvädet var väldigt lokalt och gick under SMHI:s molnradar.

De områden som drabbades var i första hand området i stadsdelen Vågbro och de norra delarna av kommunen men även västra delarna Marmaverken/Bergvik och centrala delar vid sjön Färsjön drabbades. Trafik på ostkustbanan stoppades då vägbanan i en räddningstunnel till Trafikverkets Norralatunneln (ca 4 km lång) sköljdes ned i själva tåg tunneln där trafiken går (se 4 Händelsen).

De områden som drabbades låg i låglänt terräng eller hade källare med avlopp som inte hann med eller inte fungerade då pumpstation slogs ut av yttre vatten. En å (Styvjeån) fylldes snabbt och orsakade de större skadorna i Vågbroområdet där ett 70-tal villor, en livsmedelsaffär drabbades, en bro och en kommunal genomfartsväg (Norralavägen) stängdes av, även en större skola (F-9) hotades men där leddes vattnet om med hjälp av grävmaskin och invallning.

4. Händelsen

Under dagen (den 11/8-13) regnade det kraftigt och de första larmen om läns pumpningar påbörjades vid 11-tiden då åskväder eller regn orsakade strömavbrott vid Bergvik/Marmaverken (se även bilaga 1).

Pumpning av källare pågick hela det första dygnet och dagarna efter regnovädet med hjälp av egna inhyrda, lånade eller räddningstjänsten pumpar. Pumpar och vattendammsugare blev en bristvara och ett telefonnummer fanns att ringa till

Räddningstjänsten där en viss kontroll fanns över vilket hjälpbehov som efterfrågades. Många fastigheter löste problemen på egen hand genom andra kontakter. Vissa områden skötte sig själva då de själva ordnat med någon pump eller vattendammsugare.

Larm 15.57

Norralatunneln : X 6807490,00 Y 1563938,00

”Stora vattenmängder sköljde ner via mellersta räddningstunneln. Vägen ner spolades med och både grus och asfaltmassor hamnade tillsammans med enorma mängder vatten i tunneln. Ett persontåg tvangs stanna ung mitt i tunneln. Ca 200 personer fanns ombord.

Hjälp av rätj begärdes från tågledningen Gävle i händelse av evakuering av passagerarna. Vi säkerställde att ingen ombord behövde akut tas av tåget. Infranord ombesörjde att spårgående traktor kom och röjde spåren samt ledde tåget ut ur tunneln. Det backade tillbaka till Söderhamn.

Vår lilla bandvagn fanns i beredskap nere i tunneln en stund. Den södra räddningstunneln användes. En brandman gick/vadade fram till tåget för direkt kontakt med tågpersonal.”

Utdrag ur insatsrapport av Brandmästare Per Andersson.

Egna hem

Se ovan om läns-pumpning av fastigheter.

Skola

Vågbro skolan hotades och där bedömdes fallet som räddningstjänst och Räddningsledaren återopade ”ingrepp i annans rätt” för invallning med gruslass och omledning av vattnet med grävmaskin förbi skolan och vidare ut i Styvjeån nedströms skolan. Ingen skada drabbade skolan och den kunde ha normal verksamhet efter insatsen.

Näringsliv

En livsmedelsbutik fick omfattande skador med vatten upp till ca 170 cm i butiken. Butiken stängs i ca tre månader för återuppbyggnad, restaurering och 90-95 % av lagervärdet förstördes och kastades.

Annat: Under regnovädret inträffade ytterligare händelser som föranledde räddningsinsats. Blixtnedslag i samband med regnet orsakade följande insatser:

10.31 Automatlarm Norrala Kyrka

11.16 Brand i byggnad K [redacted]

12.40 Brand i byggnad Ö [redacted]

17.57 Brand i byggnad M [redacted]

Internet i kommunens (Söderhamn Nära) nät låg till stora delar nere under ovädret och tre mobiloperatörer hade driftproblem.

5. Räddningsinsatsen

De fall med vatten i källare betraktades inte som räddningstjänst då de fyra kriterierna inte ansågs uppfyllda. Räddningstjänsten valde ändå att hjälpa de utsatta så långt man hade resurser. Hjälpen bestod i att låna och köra ut dränkbara el- och/eller motordrivna pumpar beroende på om elektriciteten hade fallit bort. I

skolfallet hotades skolan, samordning och snabbhet krävdes samt en värdering av ingreppen och skadorna på andra fastigheter nedanför skolan ansågs kriterierna för Räddningstjänst uppfyllda.

Stab upprättades på Brandstationen där bland annat Förbundschefen Wannqvist, personal från Söderhamn Nära, G Schöön (hanterar avlopp och vatten bland annat), kommunalråd Sven-Erik Lindestam och stabspersonal i form av service och samband fanns.

Butiksägaren till livsmedelsaffären fick hjälp med båt för att rädda viss utrustning och värden av Räddningstjänsten.

Övrig info se noteringar från stabsarbetet (Bilaga 1)

6. Analys och diskussion

Orsaken till översvämningarna var ett ovanligt omfattande regnväder på kort tid. Inga officiella mätningar fanns i området men de indikationer som finns från boende i området talar om mellan 140-170 mm under eftermiddagen. De största problemen uppstod i Vågbroområdet där en å (Styvjeån) och dess passager under trummor och vägar var en tydlig orsak till uppdämningen och en ändrad vattenföring.

Samtal med en äldre person (92 år) visar att inget så omfattande regn har fallit på så kort tid i området under en mansålder.

De begränsningar som ändå minskat skadorna var beslutet att gräva av vall vid Vågbroskolan, låna/köra ut pumpar och vattendammsugare i det antal som fanns att uppbringa i förbundet. En del husägare löste även problematik av pumpbristkaraktär med hjälp av de informella kontakter med uthyrningsföretag som fanns på orten. Samordning och uppföljning till inringande visade också på förståelse och samordning/utnyttjande av bristande resurser.

En tidig insats mot livsmedelsbutiken med en restvärdesräddningsledare hade kunnat rädda värden i butiken men ej räddat butiken i sig. Oklart dock om det hunnit organiserats någon strukturerad räddning då vattnet steg snabbt. Butiksägaren fick hjälp med båt för att rädda viss utrustning och värden av Räddningstjänsten.

7. Åtgärdsförslag

Att förbättra och effektivisera liknande händelser är svårt att direkt definiera. Ett utökat antal pumpar och dammsugare på Räddningstjänsten hade inte nämnvärt löst problemen, eventuellt minskat skadorna till en del. Att följa väderprognoserna och förbereda sig för oväder är naturligtvis en god tanke men i det här fallet fanns inga indikationer eller varningar från SMHI.

Tidig stabsuppbyggnad och samordning både på insatsledning som systemledning ger en bred kunskap om samhällets funktioner och är en förutsättning för ett lyckat resultat och förståelse för utvecklingen i händelsen.

En kommunal utvärdering och åtgärdsplan pågår för att eventuellt bygga bort flaskhalsar i avrinningen från bland annat Styvjeån, se över pumpstationer och avloppsnet.

8. Slutsatser

Händelsen hanterades efter omständigheterna väl. Då inga varningar eller information om det annalkande ovädet fanns tillgängliga fanns det naturliga svårigheter att förbereda insatser i kommunen.

Informationen till allmänheten och näringsidkare fanns tidigt ute både via separat telefonnummer till staben och via 113 13. På första sidan av kommunens, lokaltidningens, och kommunalförbundets hemsida fanns hänvisning till Räddningstjänstens nummer för hantering av problem i samband med översvämningen.

De räddningsinsatser som utfördes under dygnet hanterades utan förseningar eller problem med beredskapsproduktionen. Problematiken hade kunnat vara större i det fall olyckorna skett med ett kortare tidsintervall och bränderna varit mer omfattande.

En brist som framkommit i efterhand är behovet av en restvärdesledare som kunnat samordna och eventuellt ordna resurser för egnahemsägare men framförallt för den drabbade livsmedelsbutiken i Vågbro. Utfallet av en sådan åtgärd är oklar men är att rekommendera i ett liknande fall.

Stabens sammansättning med expertis från kommunens förvaltning för vatten och avlopp samt närhet till kommunalråd och förbundschef gjorde att arbetet hade en bred kunskap och var beslutsfärdiga.

Bilaga 1

Minnesanteckningar från Höga flöden i Söderhamn 2013-08-11

Borttaget stora delar av de hemnummer och drabbade som fanns listade i dokumentet samt en del namn som markerats med Xxxx i övrig text.

Övriga noteringar / tidsangivelser för åtgärder

Noteringar från Ola Lindgren – BiB:

- 11:16 Larm Brand i byggnad, villa. Omfattning- medel. S [redacted] Söderhamn. Larm X 6061.
- 12:40 Larm Brand i byggnad, mindre fristående byggnad. F [redacted] Omfattning medel. Larm X6030.
- 13:48 BiB informerar Sven-Erik Lindestam om läget.
- 16:05. Information från Trafikverket till BiB. Tåg fast i Norralatunneln.
- 16:10 Samtal att det är ½ m vatten på Vågbrovägen.
- 16:15 Information och begäran om hjälp till undertecknad. Åker mot Söderhamn för att förstärka stab.
- 16:17 informerar Sven-Erik Lindestam att staben förstärks och kontaktar S-E vid framkomst.
- 16:51 Vattenskada, Översvämning ute. V [redacted] Larm X6033.
- 17:05 kontakt med S-E Lindestam. Kommer in till stationen för att få en lägesbild.
- 17:30 kontakt med IL Bollnäs. Beställer transport av två vattendammsugare samt 4 dränkbara pumpar.
- 17:56 Kontakt med Michael Lindberg. Kommer in till stationen och förstärker staben.
- 17:56 Gunnar Schön Söderhamn Nära anländer Räddningstjänsten och staben.
- 18:16 personal åker till Trönöförrådet och hämtar plastsäckar (sandsäckar) och placerar på räddningstjänsten i Söderhamn som lager.
- 18:29 kontakt med TIB på länsstyrelsen. Informerar om läget.
- Får besked från Trafikverket efter kontakt att tåget loss från Norralatunneln. Backar till Söderhamns resecenter. SJ tar över problemet och passagerarna. Efter överenskommelse släpper Räddningstjänsten ärendet.
- 18:50 Kontaktar L Eriksson på Radio Gävleborg. Vi går ut med ett nummer 412 55 som allmänheten kan ringa. Bemannar telefonen.
- 20:00 SOS Alarm kontaktas p g a ingen/dålig kontakt via nät och telefoner. Besked att 687 fastabonnenter utan telefoni och tre mobiloperatörer har störningar. Inget larm till BiB ?
- 20:54 samtal från radio Gävleborg. Informerar om läget.
- Ola och D Bergh åker ut till Vågbro och rekar läget.
- Sven-Erik och Michael åker ut och rekar.
- Sammanställer läget tillsammans med Gunnar Schön på kartor.

- Beslut tas att valla in Vågbroskolan och leda vatten runt ett antal fastigheter. BiB och RL på plats bedömt läget så.
- 22:10 reportage till Radio Gävleborg.
- A Rönn med en motorsprut har stått vid Sundbovägen och hållt undan vatten från en igensatt vägtrumma. Kvar till efter 23:00.
- Information att efterbevakningen brand M [redacted] överlämnats till Axxx Lxxxxxxxx tel xxx-xxx xx xx samt stuggranne. Från PA.

Pumpar utlånade:

B [redacted] Dränkbar pump från kemcont.

H [redacted] Dränkbar pump + slang

Nya vägen Vågbro Ziegler motorspruta, 4 små motorsprutor, dränkbar pump från kemcontainer, vattendammsugare nya vägen 18.

1 dränkbar pump från rtj Bollnäs M [redacted] Norrala

2 st vattendammsugare rtj Bollnäs N [redacted]

Dränkbar pump till B [redacted]

Ytterligare kompletteringar görs av BiB samt RL DB.

Insatsrapporter förutsätts skrivas av vederbörande inblandade befäl.

Torbjörn Wannqvist

Fortsättning måndag 12/8-13

08.00 Överlämning BiB OL-ST samt IL DB-AG. Information om läget och det underlag som finns till buds.

Trädäck som flutit till ”trumma” vid skolan flyttas genom tekniskas försorg.

Telnummer 412 55 fortsatt numret in och detta kopplas till Tove W som hanterar inkommande samtal, prioritering och adresser för pumpar och vattendammsugare.

ST kollar H [redacted] samt vattenståndet vid Tempo i Vågbro.

Vattnet sjunker undan och avloppssystemet på Höglundavägen fungerar igen.

Behovet av vattendammsugare på dessa adresser är nu lågt och flyttas till andra adresser (se Toves anteckningar).

Media hänvisas till BiB (ST) som hanterar ca 10 påringningar/intervjuer.

Påringningarna minskar och försäkringsbolagen är mer involverade i arbetet.

Anteckningar

Stefan Sahlén